

Екологічні проблеми розвитку АПК України на сучасному етапі

Запропоновані способи удосконалення механізму взаємодії державного управління шляхом вирішення екологічних проблем у галузі аграрно-промислового комплексу України.
екологічні проблеми, проблеми, галузь, аграрно-промисловий комплекс (АПК)

Однією з важливих складових системної трансформації нашого суспільства є аграрна реформа, мета якої полягає в адаптації сільського господарства до стійкого розвитку на шляху до ринку та в ринкових умовах. Хоча можна стверджувати, що економічні перетворення в АПК і показники його свідчать про призупинення кризових процесів, все ж темпи стабілізації ще недостатні і не відповідають потребам нинішнього етапу розвитку суспільства. Однією з проблем є неврахування екологічних умов в перспективах розвитку сільського господарства.

Даною проблематикою займалися відомі українські вчені і практики Антонець С. С., Гальчинський А.С., Гаєць В. М., Малиновський В. Я., Мартиненко В. Ф., Моргун Ф. Т., Моргун В. Ф., Нижник Н. Р., Ткаченко О. М., Семиноженко В. Т., Скуратівський В. Вони стверджують, що в основу нової сучасної соціально спрямованої політики нашої держави, має бути покладено розуміння того, що вкладення в людину – не збиткова сфера, а навпаки найбільш інвестиційно перспективна в екологічно безпечних умовах її розвитку. Але, на наш погляд, перелічені вчені недостатньо досліджують екологічний аспект при визначенні функцій, за допомогою яких найефективніше здійснюватиметься державне управління реформуванням сільського господарства в Україні. Тому, метою роботи є: удосконалення механізму взаємодії функцій державного управління через призму вирішення екологічних проблем в галузі АПК України.

Для цього потрібно: розглянути існуючий механізм взаємодії державного управління шляхом вирішення екологічних проблем та можливості його розвитку при реформуванні АПК України.

Аналізуючи економічний розвиток агропромислового комплексу України на протязі десятиріччя його реформування можна зробити висновок, що ні природні умови, ні досвід і професіоналізм українських селян не є причиною незадовільних результатів. Тоді залишається лише одне можливе пояснення, а саме: аграрна політика, яку Уряд України проводив від самого початку незалежності, тобто не забезпечив ті функції державного управління, які довірив йому народ.

Адже, враховуючи теоретичні підходи, ми маємо підґрунття для висновків про те, що функції державного управління:

- обумовлені цілями (завданнями) управління;
- мають об'єктивний характер;
- є складовими змісту державно-управлінської діяльності;
- є відносно самостійними та однорідними;
- безпосередньо виражають владно-організуючу сутність виконавчої влади;
- реалізуються в процесі державно-управлінських відносин (взаємодія суб'єкта

та об'єкта);

- спрямовані на забезпечення життєво необхідних потреб об'єкта управління.

Поняття “функція” в системі державного управління є багатозначним, що і зумовлює необхідність певної їх систематизації (класифікації). Розрізняють: основні – це ті функції, що покликані служити загальним інтересам суспільства для вирішення завдань політико – адміністративного, економічного та соціокультурного характеру; загальні – це ті функції, що забезпечують ефективне функціонування апарату державного управління; допоміжні – це ті функції, що є спільними для всіх управлінських структур.

Схематично ці функції відображені на рис. 1

Автор статті ці функції з метою безпечної життєдіяльності людини, яка стала центром уваги діяльності Уряду Ю. В. Тимошенко, запропонувала в такому вигляді:

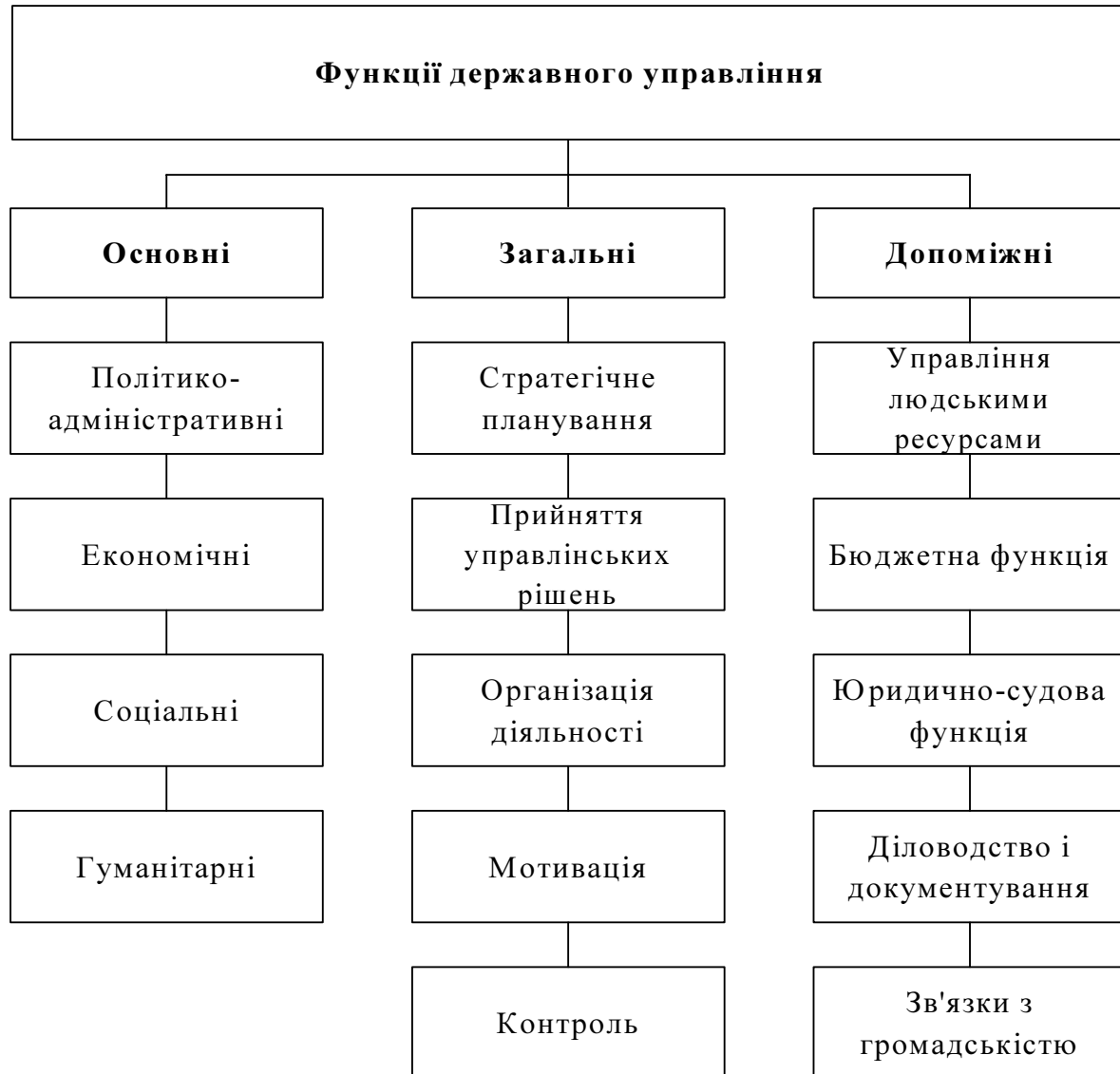

Рисунок 1 – Функції державного управління

Тобто, при виконанні своїх функцій державне управління повинно керуватися головним завданням – національною екологічною безпекою держави.

При реформуванні АПК політика держави не в повній мірі реалізовувалась шляхом здійснення основних функцій, тобто політико-адміністративних, економічних, соціальних, гуманітарних:

- земля, основне багатство держави, використовується не ефективно;
- держкомрезерв в неврожайні роки (2003 р.) був не готовий забезпечити народ України необхідними продуктами харчування;
- своєчасно не забезпечувалася правова база реформування АПК і розвитку аграрного ринку;
- не ефективна загальна координація аграрної економічної політики;
- заробітна плата в сільському господарстві регулярно не виплачується до цього часу;
- безробіття на селі досягло майже 2,5-3 млн. сільських жителів [2];
- відсутній захист трудових прав громадян;
- на недостатньому рівні є охорона праці та безпечної життєдіяльності селян;
- держава не в змозі виконати гарантії Конституції України на безкоштовне отримання освіти, відповідного рівня охорони здоров'я, культури та фізичного виховання.

Загальні функції державного управління також не забезпечувались сповна. Уряд не забезпечив повного виконання ні стратегічного планування, ні прийняття управлінських рішень, ні організації діяльності, ні мотивації, а контроль за виконанням носив формальний характер.

Головна причина не виконання державою загальних функцій є втрата мотивації до праці. Особливо це має відношення до сільського господарства коли селяни роками не отримують заробітної плати, на протязі 1997-2000 років не отримували пенсійних виплат. Про яке стратегічне планування може йти мова, коли знищене на 90%, поголів'я тваринництва. Люди не отримують повноцінного, екологічно чистого харчування, а з цим пов'язано здоров'я нації.

Якщо розглядати допоміжні функції державного управління, то тільки в останні роки бюджет України надав фінансову підтримку АПК України шляхом формування вирощення відповідних культур і високовалової худоби, на зменшення кредитних ставок банківських установ, що кредитують сільськогосподарського товаровиробника, продаж сільськогосподарської техніки в лізинг.

Отже, функції державного управління при реформуванні АПК не застосовувалися в повній мірі, на думку автора, з однієї причини команда уряду, яка навчилася і більшу частину свого життя, працювала при плановій системі, була не готова та і не здатна працювати в умовах трансформації до ринкової економіки, особливо в такій складній галузі економіки, як АПК.

При такій системі господарювання найбільше втрат зазнало наше головне багатство – біоекосистеми. Ми втрачаємо від бездумного, незпрогнозованого господарювання – чорноземи, ліси, водойми, потерпаємо від підтоплення; втрачаємо чисту прісну воду, здорове покоління наших нащадків [5]. Тому при прийнятті будь якого управлінського рішення на рівні держави, регіону чи територіальної громади, повинен бути застосований наступний механізм:

- обов'язковий екологічний аудит;
- право на виконання має та інстанція, що отримала екологічну ліцензію;
- на відміну від практики охорони природи, що існувала раніше, акценти перенести на екологізацію господарської діяльності та ліквідації першопричин нанесення екологічної шкоди, а не усунення її наслідків;
- у центрі уваги державного управління повинна перебувати людина, яка має право на здорове життя у гармонії з природою. Це вимагає зміни стереотипів цінностей, гуманізації суспільства;
- ефективний фінансово-кредитний механізм природокористування;

- екологічне страхування та формування цільових екологічних фондів;
- екологічне стимулювання природоохоронної діяльності;
- створення екологічних банків;
- формування ринку екологічних робіт та послуг;
- платність природокористування;
- приділити велику увагу водному фактору.

Таким чином, при реформуванні АПК в Україні функції державного управління повинні використовуватися в повній мірі, що дасть позитивний результат аграрної реформи. Необхідно при цьому враховувати світовий досвід проведення аграрної реформи через призму екологічних проблем в галузі. Запропонований механізм взаємодії функцій державного управління з вектором врахування екологічних проблем дає можливість автору вважати, що екологічна безпека є одним із стратегічних фундаментальних компонентів національної безпеки і найважливішим аспектом захисту інтересів і пріоритетів країни у міжнародних інтеграційних процесах.

Список літератури

1. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2003. – 210 с.
2. Молдаван Л. Зайнятість сільських жінок і проблеми безробіття у сільській місцевості // Сучасні проблеми жінок на ринку праці та шляхи їх вирішення: Зб.наук.статей. –К., 1998. – С. 31-32.
3. А. В. Яцик “Екологічна безпека в Україні”.

Предложены способы усовершенствования механизма взаимодействия функций государственного управления посредством решения экологических проблем в отрасли аграрно-промышленного комплекса Украины.

The ways for mechanism of in teraction functions of state management improvelment by means solution of ecological problems into Agrarion-Industry Complex of Ukraine branch are proposed.